

Sprawa C-98/24**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

6 lutego 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Obvodní soud pro Prahu 1 (Republika Czeska)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

29 stycznia 2024 r.

Uczestnicy postępowania:

L.P.

A.K.

R.K.

R.F. von K.-K.

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej**Sąd odsyłający:**

Obvodní soud pro Prahu 1 (sąd rejonowy dla Pragi 1, Republika Czeska), [...] w imieniu którego działa upoważniony komisarz sądowy [...], notariusz w Pradze [...], Republika Czeska.

Przedmiot spadkowego postępowania głównego:

1. Spadkodawca L.K., w chwili śmierci zamieszkały w P., Republika Czeska, zmarł w dniu 24 sierpnia 2022 r. Na podstawie zeznań uczestników postępowania oraz dokumentów (wypisów z niemieckich aktów stanu cywilnego) sąd ustalił, że spadkodawca był wdowcem i miał dwoje dzieci, córki E.D. i N.K., jak również wnuki: A.K., R.K. i R.F. von K.-K., które są dziećmi N.K.

2. Sprawdzenie w Evidence právních jednání pro případ smrti (rejestrze czynności prawnych na wypadek śmierci), którą prowadzi Notářská komora České republiky (izba notarialna Republiki Czeskiej, Republika Czeska) pozwoliło na ustalenie, że spadkodawca pozostawił dwa rozrządzenia na wypadek śmierci:
 - oświadczenie o wydziedziczeniu złożone w formie dokumentu urzędowego (aktu notarialnego) sporządzonego przez JUDr. I.S., notariuszkę w P., w dniu 23 czerwca 2015 r., numer NZ 149/2015; z perspektywy prawa czeskiego (w szerszym znaczeniu tego pojęcia) chodziło o rodzaj rozrządzenia na wypadek śmierci (zob. R. Fiala, L., Drápal i in., *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*, wyd. 2, Praha, C.H. Beck 2022, s. 62), które zostało dokonane jeszcze zanim rozporządzenie nr 650/2012 zaczęło wywoływać skutki prawne (rozporządzenie nr 650/2012 stosuje się od dnia 17 sierpnia 2015 r.);
 - testament spisany w formie dokumentu urzędowego (aktu notarialnego) sporządzonego przez Mgr. R.N., notariusza w P., w dniu 20 grudnia 2017 r., numer NZ 563/2017, przy czym częścią przedmiotowego dokumentu urzędowego był również wybór prawa właściwego dla spraw dotyczących spadku w rozumieniu art. 22 ust. 1 rozporządzenia nr 650/2012.
3. We wniosku z dnia 30 listopada 2022 r. pełnomocnik córki N.K. i wnuków A.K., R.K. i R.F. von K.-K. wskazał, że spadkodawca wspólnie ze swoją żoną E.K., urodzoną w dniu 20 grudnia 1927 r., zmarłą w dniu 9 stycznia 2007 r., spisali w dniu 2 listopada 1999 r. przed Dr. J.F., notariuszem w H., Republika Federalna Niemiec, testament wspólny (w oryginale „gemeineschaftliches Testament”) zgodnie z niemieckim kodeksem cywilnym, znany również pod nazwą „testament berliński”. Następnie ten testament wspólny został częściowo zmieniony w drodze wspólnego oświadczenia małżonków złożonego w dniu 8 lutego 2001 r. przed Dr. J.F., notariuszem w H., Republika Federalna Niemiec. Zdaniem pełnomocnika córki i wnuków ten testament wspólny w brzmieniu nadanym przedmiotowym późniejszym oświadczeniem, zwany dalej „testamentem wspólnym małżonków”, był i jest ważnym oświadczeniem ostatniej wspólnej woli spadkodawcy i jego małżonki, E.K., która to wola została spisana zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa niemieckiego. Pełnomocnik córki N.K. i wnuków A.K., R.K. i R.F. von K.-K. we wniosku z dnia 30 listopada 2022 r. przedstawił dalej szczegółowo treść testamentu wspólnego małżonków oraz regulacji prawnej BGB (niemieckiego kodeksu cywilnego), podnosząc, że spadkodawca i jego małżonka wyraźnie ograniczyli swoją swobodę dokonywania rozrządzeń (w języku niemieckim „Testierfreiheit”) na wypadek śmierci jednego z nich. Zdaniem pełnomocnika spadkodawca po

śmierci drugiego ze spadkodawców mógł zmienić krąg swoich spadkobierców jedynie poprzez powołanie do spadku którejś z osób wskazanych w testamencie wspólnym małżonków, a zatem mógł dokonać wyboru jedynie pomiędzy córkami spadkodawców, tj. N.K. i E.D., i ich dziećmi. Pełnomocnik N.K. i wnuków A.K., R.K. i R.F. von K.-K. uzasadnił w ten sposób tzw. wiążący skutek, którego konsekwencją jest trwale uregulowanie stosunków prawnych spadkodawców spisujących testament wspólny, których po śmierci pierwszego małżonka nie można już zmienić w inny sposób niż przewidziany w testamencie wspólnym małżonków.

4. Sąd odsyłający w postanowieniu wydanym w sprawie o numerze 37 D 227/2022–118, które zostało następnie zaskarżone środkiem odwoławczym, doszedł do wniosku, że czeskie sądy mają jurysdykcję do orzekania co do spadku zgodnie z art. 4 rozporządzenia nr 650/2012, a podstawą właściwości miejscowej jest § 98 ust. 1 lit. a) [Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (ustawy nr 292/2013 o speciálních postępowaniach sądowych)]. Sąd wskazał dalej, że zgodnie z art. 22 ust. 1 rozporządzenia nr 650/2012 prawem, któremu podlega ogół spraw dotyczących spadku, jest prawo czeskie.
5. Sąd odsyłający odmówił córce spadkodawcy N.K. legitymacji do dalszego brania udziału w postępowaniu dotyczącym spadku po spadkodawcy, orzekając, że postępowanie będzie dalej prowadzone wyłącznie przy udziale L.P., jako jedynej spadkobierczyni spadkodawcy zgodnie z testamentem sporządzonym w dniu 20 grudnia 2017 r.
6. Na skutek środka odwoławczego wniesionego przez córkę N.K. oraz wnuki A.K., R.K. i R.F. von K.-K. sąd apelacyjny częściowo utrzymał w mocy postanowienie sądu odsyłającego (w zakresie części sentencji dotyczącej braku legitymacji do udziału w postępowaniu córki N.K.), a w pozostałym zakresie uchylił to postanowienie i przekazał sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.
7. Sąd apelacyjny przywołał art. 26 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 (W przypadku gdy dana osoba posiada zdolność do dokonania rozrządzenia na wypadek śmierci na mocy prawa właściwego zgodnie z art. 24 lub 25, późniejsza zmiana prawa właściwego pozostaje bez wpływu na jej zdolność do zmiany lub odwołania tego rozrządzenia). Na tej podstawie sąd apelacyjny wyjaśnił: Zdolność (prawna możliwość) spadkodawcy do zmiany lub odwołania tej części testamentu wspólnego, mocą której spadkodawca powołał do spadku po nim (na wypadek gdyby jego małżonka zmarła wcześniej) wnuki, podlega zatem bezwzględnie prawu niemieckiemu, a nie prawu czeskiemu [...]. Zdaniem sądu apelacyjnego ten wniosek nie jest sprzeczny także z poglądem Magdaleny Pfeifer (M. Pfeifer, Dědický

statut – právo rozhodné pro přeshraniční dědické poměry, Praha, Wolters Kluwer ČR 2017, s. 173). W ocenie sądu apelacyjnego z przytoczonego poglądu dla stanu faktycznego niniejszej sprawy nie wynika nic innego niż to, że jeżeli spadkodawca był zdolny na podstawie „wybranego” (zob. art. 83 ust. 4 rozporządzenia nr 605/2012) prawa niemieckiego do sporządzenia testamentu wspólnego, to jest on uprawniony w każdym późniejszym czasie do zmiany lub odwołania tego rozrządzenia zgodnie z prawem niemieckim, niezależnie od przepisów jakiegokolwiek innego prawa właściwego (uwaga: chodzi o prawo właściwe, któremu podlega ogół spraw dotyczących spadku) w chwili zmiany lub odwołania rozrządzenia, tj. niezależnie od przepisów prawa czeskiego wybranego później przez spadkodawcę. Zdaniem sądu apelacyjnego okoliczność, że przepisy prawa czeskiego nie tylko nie zakazywały odwołania przez spadkodawcę dokonanego w testamencie wspólnym powołania spadkobierców, ale umożliwiały takie odwołanie bez żadnych ograniczeń (inaczej niż ma to miejsce w prawie niemieckim), nie determinuje zatem w żaden sposób kwestii stosowania prawa niemieckiego do zmiany lub odwołania testamentu wspólnego.

8. Sąd apelacyjny nakazał sądowi pierwszej instancji, aby (po przeprowadzeniu dowodów co do treści przepisów prawa niemieckiego) ustalił, czy (i ewentualnie po spełnieniu jakich warunków) zgodnie z prawem niemieckim można wyłączyć skutki części testamentu wspólnego małżonków zawierającej rozrządzenia w zakresie powołania do spadku po spadkodawcy wnuków A.K., R.K. i R.F. von K.-K. w taki sposób, jak spadkodawca dokonał tego w oświadczeniu o wydziedziczeniu z dnia 23 czerwca 2015 r. i testamencie z dnia 20 grudnia 2017 r. Dopiero wówczas będzie natomiast możliwe rozstrzygnięcie sporu o prawo do spadku pomiędzy spadkobierczynią zgodnie z testamentem z dnia 20 grudnia 2017 r., t.j. L.P., a wskazanymi wnukami spadkodawcy [...]. Oceny skutków powołania L.P. do spadku po spadkodawcy w testamencie z dnia 20 grudnia 2017 r. oraz skutków wydziedziczenia wnuków A.K., R.K. i R.F. von K.-K. w dokumencie z dnia 23 czerwca 2015 r. należy dokonać zgodnie z prawem niemieckim.

Przedmiot i podstawa prawna pytań prejudycjalnych

Sąd odsyłający przedkłada trzy pytania prejudycjalne. **Pierwsze pytanie** dotyczy definicji pojęcia „rozrządzenie na wypadek śmierci”. Czy art. 3 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 650/2012, czy też art. 83 ust. 3 i 4 w związku z art. 3 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 650/2012, należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „rozrządzenie na wypadek śmierci” obejmuje również oświadczenie o wydziedziczeniu. W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze, **drugie pytanie** dotyczy wykładni w zakresie tego, jakie prawo jest prawem

właściwym dla dziedziczenia, jeżeli spadkodawca przed dniem 17 sierpnia 2015 r. dokonał więcej rozrządzeń na wypadek śmierci, przy czym chodziło o osobę o więcej niż jednym obywatelstwie. Natomiast **trzecie pytanie** dotyczy wykładni art. 26 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012, tj. zakresu, w jakim przepis ten wyłącza wpływ późniejszej zmiany prawa właściwego na zdolność danej osoby do zmiany lub odwołania rozrządzenia dokonanego na wypadek śmierci.

Pytania prejudycjalne:

1. Czy art. 83 ust. 3 i 4 rozporządzenia nr 650/2012 w związku z art. 3 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 650/2012 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie rozrządzenia na wypadek śmierci obejmuje również oświadczenie o wydziedziczeniu?
2. W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze – czy art. 83 ust. 4 rozporządzenia nr 650/2012 musi być interpretowany w ten sposób, że jeżeli spadkodawca przed dniem 17 sierpnia 2015 r. dokonał na piśmie więcej rozrządzeń na wypadek śmierci, które były zgodne z prawem państwa, które spadkodawca mógłby wybrać zgodnie z rozporządzeniem nr 650/2012, to prawem, które uważa się za wybrane jako prawo właściwe dla dziedziczenia, jest prawo, zgodnie z którym spadkodawca po raz ostatni przed dniem 17 sierpnia 2015 r. dokonał rozrządzenia na wypadek śmierci?
3. Czy art. 26 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 należy interpretować w ten sposób, że jeżeli spadkodawca był ograniczony w swojej zdolności do dokonania rozrządzenia na wypadek śmierci w związku z rozrządzeniem na wypadek śmierci dokonanym przed dniem 17 sierpnia 2015 r. zgodnie z prawem, któremu podlegał ogół spraw dotyczących spadku po nim, i jeżeli w wyniku późniejszej zmiany tego prawa doszło do zmiany warunków wykonywania jego zdolności do dokonania rozrządzenia, to czy spadkodawca nadal jest ograniczony w swojej zdolności do dokonania rozrządzenia zgodnie z prawem, które byłoby prawem właściwym dla dziedziczenia po tym spadkodawcy w razie jego śmierci w dniu zawarcia umowy dotyczącej spadku, a to bez względu na to, że zgodnie z prawem, któremu podlega ogół spraw dotyczących spadku po nim na dzień jego śmierci, spadkodawca był uprawniony do rozwiązania (odwołania lub zmiany) umowy dotyczącej spadku?

Właściwe przepisy prawa Unii:

Artykuł 19 ust. 3 lit. b) TUE

Artykuł 267 ust. b) akapit pierwszy TFUE

Artykuł 3 ust. 1 lit. d) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 650/2012”)

Artykuł 26 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012

Artykuł 83 ust. 3 i 4 rozporządzenia nr 650/2012

Właściwe przepisy prawa krajowego:

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (ustawa nr 91/2012 prawo prywatne międzynarodowe), § 2a i § 73a

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (ustawa nr 89/2012 kodeks cywilny, zwana dalej „czeskim k.c.”), § 1476, § 1491–1497, § 1537 i 1538, § 1576, § 1642, § 1643, § 1646

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (ustawa nr 292/2013 o szczególnych postępowaniach sądowych, zwana dalej „ustawą nr 292/2013”), § 1, § 2 lit. f), § 3 ust. 1, § 98 ust. 1 lit. a), § 100, § 101, § 103, § 110, § 113, § 138, § 169

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) [ustawa nr 358/1992 o notariuszach i ich czynnościach (prawo o notariacie), zwana dalej „ustawą nr 358/1992”], § 4, § 7, § 8, § 13, § 35b

Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (rozporządzenie nr 37/1992 regulamin postępowania sądów rejonowych i okręgowych, zwane dalej „zarządzeniem nr 37/1992”), § 90

Przywołana krajowa literatura przedmiotu:

M. Pfeifer, *Dědický statut – právo rozhodné pro přeshraniční dědické poměry*, Praha, Wolters Kluwer ČR 2017

R. Fiala, L., Drápal i in., *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*, wyd. 2, Praha, C.H. Beck 2022

Zwięzłe uzasadnienie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

Sąd odsyłający przedkłada pytania prejudycjalne, ponieważ doszedł do wniosku, że orzeczenie w przedmiocie wykładni albo ważności prawa Unii jest niezbędne

do tego, aby sąd ten mógł wydać swoje orzeczenie. Zdaniem sądu odsyłającego nie mamy do czynienia również z tzw. *acte clair* albo *acte éclairé* w rozumieniu wyroku TSUE z dnia 6 października 1982 r., Srl CILFIT i Lanificio di Gavardo SpA, C-283, ECLI:EU:C:1982:335.

W przedmiocie **pierwszego** pytania prejudycjalnego:

1. Zgodnie z czeskim k.c. rozrządzeniami na wypadek śmierci w węższym znaczeniu tego pojęcia są umowa dotycząca spadku, testament i kodycył (§ 1491 czeskiego k.c.), przy czym testament wspólny jest wyraźnie wykluczony (§ 1496 czeskiego k.c.). W świetle art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 650/2012 testament wspólny można by traktować jako „umowę dotyczącą spadku” i w tym zakresie do podobnych wniosków doszedł również austriacki sąd najwyższy (zob. Beschluss des Obersten Gerichtshofes z dnia 29 czerwca 2020 r., sygnatura akt 2 Ob 123/19f). Czeska doktryna zalicza jednak do rozrządzeń na wypadek śmierci w szerszym znaczeniu tego pojęcia także inne, niewymienione wyraźnie w § 1491 czeskiego k.c. czynności prawne spadkodawcy, którymi układa on stosunki po swojej śmierci. Poza testamentem, umową dotyczącą spadku i kodycyłem, zalicza się do nich między innymi **oświadczenie o wydziedziczeniu** (zob. R. Fiala, L., Drápal i in., *Občanský zákoník IV*, s. 62).
2. Sąd odsyłający uważa, że sensowne, sprawiedliwe i zgodne z powszechnie rozumianą instytucją rozrządzenia na wypadek śmierci, mocą którego spadkodawca rozrządza na wypadek śmierci albo w sposób pozytywny poprzez powołanie spadkobierców, albo w sposób negatywny poprzez pozbawienie spadkobierców ustawowych (swoich dzieci, ewentualnie dalszych zstępnych) prawa do udziału obowiązkowego i prawa do spadku, jest, aby art. 83 ust. 4 w związku z art. 3 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 650/2012 interpretować w ten sposób, że do rozrządzeń na wypadek śmierci w rozumieniu tych przepisów należą nie tylko testament, testament wspólny albo umowa dotycząca spadku, ale również oświadczenie o wydziedziczeniu (tak samo można by przyjąć na gruncie art. 83 ust. 3). Zdaniem sądu odsyłającego oświadczenie o wydziedziczeniu jest jedną z postaci testamentu negatywnego, w którym spadkodawca wyraża na zewnątrz swoją wolę, aby określone osoby, które w przeciwnym razie dziedziczyłyby po nim z mocy ustawy, nie dziedziczyły. Chodzi o sytuację podobną do tej, w której spadkodawca w testamencie (testamencie wspólnym lub umowie dotyczącej spadku) powołuje określone osoby do spadku po sobie. Zarówno w testamencie (testamencie wspólnym lub umowie dotyczącej spadku), jak i w testamencie negatywnym (tj. również w oświadczeniu o wydziedziczeniu) spadkodawca reguluje następstwo prawne po sobie, innymi słowy, **układa stosunki (prawne) po swojej śmierci**.

3. Czeska doktryna rozumie instytucję wydziedziczenia zgodnie z czeskim k.c. w ten sposób, że chodzi o pozbawienie spadkobiercy ustawowego jego prawa do spadku (wydziedziczenie całkowite) lub ograniczenie jego prawa do udziału obowiązkowego (wydziedziczenie częściowe). Zgodnie z § 1643 ust. 1 czeskiego k.c. spadkobiercami ustawowymi są dzieci spadkodawcy, a jeżeli dzieci nie dziedziczą, to spadkobiercami ustawowymi są ich zstępni. Z punktu widzenia spadkodawcy wydziedziczenie można rozumieć jako pewien (ostateczny) środek (ultima ratio), za pomocą którego spadkodawca karze swojego (niegodnego) zstępnego, który dopuścił się zachowania wypełniającego znamiona faktyczne przynajmniej jednej z ustawowych przesłanek wydziedziczenia (zob. R. Fiala, L., Drápal i in., *Občanský zákoník IV*, s. 388).
4. Jednakże w art. 3 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 650/2012 wyraźnie wskazano, że tylko testament, testament wspólny lub umowa dotycząca spadku są rozrządzeniami na wypadek śmierci; w wyliczeniu tym **brakuje** na przykład kodycyłu czy **oświadczenia o wydziedziczeniu**. W art. 83 ust. 3 i 4 rozporządzenia nr 650/2012 posłużono się pojęciem „rozrządzenia na wypadek śmierci”. Powstaje zatem pytanie, czy rzeczywiście pod pojęciem „rozrządzenia na wypadek śmierci” zgodnie z przywołanym artykułem należy rozumieć tylko i wyłącznie te trzy rodzaje (typy) rozrządzenia na wypadek śmierci, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 650/2012, i takim rozrządzeniem na wypadek śmierci nie jest żadna inna czynność prawna spadkodawcy, mocą której układa on stosunki po swojej śmierci. Sąd odsyłający uważa za poniekąd nielogiczne, aby pojęcie „rozrządzenia na wypadek śmierci” miało obejmować testament (mocą którego spadkodawca powołuje spadkobierców, a ewentualnie również zapisobierców), a jednocześnie, aby w zakresie tego pojęcia nie miałyby się mieścić oświadczenie o wydziedziczeniu (jako jedna z postaci testamentu negatywnego), mocą którego spadkodawca pozbawia spadkobiercę ustawowego prawa do spadku i prawa do udziału obowiązkowego, skoro **spadkodawca również w ten sposób dokonuje rozrządzenia na wypadek śmierci**.

W przedmiocie **drugiego** pytania prejudycjalnego:

1. W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze sąd odsyłający uważa, że dotychczas nie rozstrzygnięto zagadnienia co do tego, jakie prawo jest prawem właściwym dla dziedziczenia, jeżeli spadkodawca przed dniem 17 sierpnia 2015 r. dokonał kilku rozrządzeń na wypadek śmierci i chodziło o osobę o więcej niż jednym obywatelstwie.
2. Spadkodawca mógł dokonać kilku rozrządzeń na wypadek śmierci przed dniem 17 sierpnia 2015 r., a jeżeli w tym czasie był osobą

posiadającą więcej niż jedno obywatelstwo, to mógł dokonać rozrządzeń zgodnie z prawem więcej niż jednego z państw, których obywatelem był w tym czasie. Naturalnie powstaje pytanie, które z tych praw stanie się w chwili śmierci spadkodawcy prawem właściwym dla dziedziczenia w rozumieniu art. 83 ust. 4 rozporządzenia nr 650/2012. Sąd odsyłający wychodzi z założenia, że prawem właściwym dla dziedziczenia powinno być to prawo krajowe, zgodnie z którym spadkodawca po raz ostatni dokonał rozrządzenia na wypadek śmierci przed dniem 17 sierpnia 2015 r. Skoro zatem spadkodawca L.K. wspólnie ze swoją żoną E.K. w dniu 2 listopada 1999 r. spisali testament wspólny zgodnie z prawem niemieckim (przed niemieckim notariuszem), a w dniu 23 czerwca 2015 r. spadkodawca złożył oświadczenie o wydziedziczeniu przed czeskim notariuszem zgodnie z prawem czeskim, to prawo czeskie uznaje się za wybrane jako prawo właściwe dla dziedziczenia w rozumieniu art. 83 ust. 4 rozporządzenia nr 650/2012.

W przedmiocie **trzeciego** pytania prejudycjalnego:

1. Z **jednej strony** istnieje doktrynalna wykładnia przywołanego przepisu, w szczególności w Republice Federalnej Niemiec, zgodnie z którą jego celem miałyby być zapewnienie pewności prawa, przy czym w świetle tego celu regulację tę należy stosować również do przypadków, w których wskutek zmiany prawa właściwego dla spraw dotyczących spadku spadkodawca nie utracił zdolności do dokonania rozrządzenia, ale doszło (jedyne) do zmiany warunków jej wykonywania. Zgodnie z tą wykładnią również w tym przypadku do odwołania lub zmiany rozrządzenia na wypadek śmierci należałoby w dalszym ciągu stosować prawo, które było właściwe w chwili dokonania pierwotnego rozrządzenia na wypadek śmierci (w chwili sporządzenia testamentu wspólnego). Z drugiej strony sąd odsyłający przyjmuje, że zdolność testowania zgodnie z art. 26 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 należy interpretować w ten sposób, że wyklucza ona wpływ późniejszej zmiany prawa właściwego na zdolność danej osoby do zmiany lub odwołania dokonanego rozrządzenia na wypadek śmierci. Oznacza to, że jeżeli spadkodawca był zdolny do testowania, to zawsze będzie on zdolny do odwołania lub zmiany takiego rozrządzenia w każdym późniejszym czasie.
2. Sąd odsyłający podkreśla przede wszystkim, że art. 26 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 pierwotnie zakładał scenariusz odwrotny do tego, który wystąpił w rozpoznawanej sprawie spadkowej. Miało chodzić o sytuację, w której spadkodawca, który był zdolny do dokonania rozrządzenia na wypadek śmierci zgodnie z prawem właściwym w chwili dokonania rozrządzenia, utracił wskutek zmiany prawa właściwego dla dziedziczenia zdolność do dokonania rozrządzenia, a przez to nie mógłby odwołać ani zmienić swojego

rozrządzenia. Dopiero zgodnie z niemiecką doktryną (do której odwołał się pełnomocnik wnuków zmarłego) celem tego przepisu mogłoby być (także) zapewnienie pewności prawa i w świetle tego celu omawiana regulacja miałyby być stosowana także do przypadków, w których na skutek zmiany prawa właściwego dla dziedziczenia spadkodawca nie utracił zdolności do dokonania rozrządzenia, a (jedynie) doszło do zmiany warunków jej wykonywania. Zdaniem niemieckiej doktryny również w takim przypadku prawo właściwe w chwili dokonania pierwotnego rozrządzenia na wypadek śmierci (tj. w chwili sporządzenia testamentu wspólnego małżonków) powinno nadal znajdować zastosowanie do odwołania lub zmiany rozrządzenia na wypadek śmierci. Pogląd ten nie jest jednak przyjmowany w pełni jednolicie. Ostatecznie nawet M. Pfeifer przyjmuje, że jeżeli dana osoba była zdolna do dokonania rozrządzenia na wypadek śmierci zgodnie z prawem właściwym w chwili dokonania rozrządzenia, to może ona w każdym późniejszym czasie zmienić lub odwołać to rozrządzenie niezależnie od relewantnych przepisów prawa właściwego w chwili jego zmiany lub odwołania. Jeżeli spadkodawca był zdolny do testowania, to zawsze będzie zdolny do tego, by takie rozrządzenie odwołać lub zmienić w każdym późniejszym czasie (M. Pfeifer, Dědický statut, s. 173).

3. Zdaniem sądu odsyłającego z art. 26 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 **nie wynika**, że miałyby dojść do „utrwalenia” ograniczenia zdolności spadkodawcy do dokonania rozrządzenia „w nieskończoność” zgodnie z prawem, które byłoby właściwe dla dziedziczenia po tym spadkodawcy w razie jego śmierci w dniu zawarcia umowy dotyczącej spadku, a to niezależnie od tego, że zgodnie z prawem właściwym, któremu podlega ogół spraw dotyczących spadku po spadkodawcy w chwili jego śmierci, spadkodawca był uprawniony do rozwiązania (odwołania lub zmiany) umowy dotyczącej spadku.
4. Sąd odsyłający przyjmuje, że zdolność testowania zgodnie z art. 26 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012 należy interpretować w ten sposób, że wyklucza ona wpływ późniejszej zmiany prawa właściwego na zdolność danej osoby do zmiany lub odwołania rozrządzenia dokonanej na wypadek śmierci.

W przedmiocie legitymacji czynnej upoważnionego komisarza sądowego działającego w imieniu Obvodní soud pro Prahu 1 (sądu rejonowego dla Prahi 1) do złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

1. Paragraf 1 ust. 1 ustawy nr 292/2013 stanowi, że: Zgodnie z niniejszą ustawą sądy rozpoznają i rozstrzygają kwestie prawne przewidziane w tej ustawie. Paragraf 100 ust. 1 ustawy nr 292/2013 stanowi, że: Czynności sądu pierwszej instancji w postępowaniu spadkowym

wykonuje jako komisarz sądowy notariusz upoważniony przez sąd do ich wykonywania, chyba że przepisy poniższe stanowią inaczej. W § 100 ust. 2 ustawy nr 292/2013 wskazano wyjątki, do których § 100 ust. 1 ustawy nr 292/2013 nie ma zastosowania, przy czym wykaz ten nie obejmuje złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej; upoważniony komisarz sądowy jest zatem uprawniony do dokonania takiej czynności. Paragraf 101 ust. 2 ustawy nr 292/2013 stanowi, że: Sąd po wszczęciu postępowania orzeka o powierzeniu czynności notariuszowi postanowieniem, które nie podlega doręczeniu.

2. Paragraf 103 ust. 4 ustawy nr 292/2013 stanowi, że: „**Notariuszowi, kandydatowi na notariusza, aplikantowi notarialnemu i pracownikowi notariusza, który zdał egzamin kwalifikacyjny zgodnie z innymi przepisami prawa, przysługują w postępowaniu spadkowym przy wykonywaniu czynności komisarza sądowego wszystkie uprawnienia, które przysługują sądowi jako organowi władzy publicznej przy wykonywaniu władzy sędziowskiej.**”
3. Paragraf 90 ust. 1 rozporządzenia nr 37/1992 stanowi, że: W orzeczeniu w przedmiocie spadku wskazuje się imię i nazwisko komisarza sądowego, adres jego kancelarii notarialnej i informację, że w postępowaniu spadkowym sąd spadku powierzył mu wykonywanie czynności w charakterze komisarza sądowego. W pouczeniu o możliwości wniesienia odwołania wskazuje się jako miejsce, do którego należy wnieść odwołanie, adres siedziby sądu spadku oraz adres kancelarii notarialnej komisarza sądowego. Pisemny odpis orzeczenia w przedmiocie spadku podpisuje komisarz sądowy, zastępca notariusza ustanowiony zgodnie z § 24 ust. 1 ustawy nr 358/1992, współnik notariusza albo kandydat na notariusza, który został ustanowiony przez izbę notarialną do zastępowania notariusza przy wykonywaniu jego czynności.

[...]